

УДК 37.036:37.015

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В МИКОЛАЇВСЬКОМУ
НАЦІОНАЛЬНОМУ АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

© Шарата Н.Г.

Миколаївський національний аграрний університет

Інформація про автора:

Шарата Наталя Григорівна: ORCID: 0000-0002-5433-4984; natalya_sharata@mail.ru; доктор педагогічних наук, проректор із науково-педагогічної і виховної роботи і підвищення кваліфікації з науково-педагогічної роботи; Миколаївський національний аграрний університет вул. Георгія Гонгадзе, 9 м. Миколаїв 54020, Україна

У статті висвітлено досвід виховної діяльності, зокрема управління якістю музичної освіти в Миколаївському національному аграрному університеті. Сьогодні вищий навчальний заклад покликаний формувати нову генерацію української інтелігенції – грамотну, всебічно розвинену, творчу і відповідальну за себе і свої дії, здатну активно спрямовувати на подальший розвиток незалежної Української держави всі набуті знання й уміння. Миколаївський національний аграрний університет (далі – МНАУ) завжди прагнув і прагне використовувати мистецтво з метою підвищення культурного рівня студентів, розвитку їх творчих здібностей і соціальної активності. Мета виховання студентської молоді МНАУ – сформувати всебічно й гармонійно розвинену, морально, культурно, професійно й соціально компетентну особистість, здатну ефективно реалізовувати свої права й обов'язки й успішно здійснювати професійну діяльність. У нових соціально-економічних умовах актуальним стає розвиток такої сукупності компетенцій, яка б забезпечувала молодій людині здатність: бути відповідальним; приймати спільні рішення; регулювати конфлікти ненасильницьким шляхом; розуміти та сприймати різні культури, релігії, мови та національні традиції; володіти новими технологіями, розуміти рамки їх застосування й розповсюдження; здійснювати інноваційну діяльність; адаптуватися в умовах сучасного світу.

Ключові слова: виховання, музична освіта, вищий навчальний заклад, управління, мистецтво, художньо-естетичне виховання, якість музичної освіти.

Шарата Н.Г. «Управление качеством музыкального образования в Николаевском национальном аграрном университете».

В статье отражен опыт воспитательной деятельности, в частности управления качеством музыкального образования в Николаевском национальном аграрном университете. Сегодня вуз призван формировать новое поколение украинской интеллигенции - грамотное, всесторонне развитое, творческое и ответственное за себя и свои действия, способное активно направлять на дальнейшее развитие независимого Украинского государства все приобретенные знания и умения. Николаевский национальный аграрный университет (далее - МНАУ) всегда стремился и стремится использовать искусство с целью повышения культурного уровня студентов, развития их творческих способностей и социальной активности. Цель воспитания студенческой молодежи МНАУ - сформировать всесторонне и гармонично развитую, нравственно, культурно, профессионально и социально компетентную личность, способную эффективно реализовывать свои права и обязанности и успешно осуществлять профессиональную деятельность. В новых социально-экономических условиях актуальным становится развитие такой совокупности компетенций, обеспечивающую молодому человеку способность: быть ответственным; принимать совместные решения; регулировать конфликты ненасильственным путем; понимать и воспринимать различные культуры, религии, языки и национальные традиции; владеть новыми технологиями, понимать рамки их применения и распространения; осуществлять инновационную деятельность; адаптироваться в условиях современного мира.

Ключевые слова: воспитание, образование, высшее учебное заведение, управление, искусство, художественно-эстетическое воспитание, качество музыкального образования.

Sharata N. “Management control of music education in the Mykolaiv National Agrarian University”.

The article discusses about management control of artistic and aesthetic education as a problem of pedagogy. Today higher education institution designed to form a new generation of Ukrainian intelligentsia - competent, fully developed, creative and responsible for themselves and their actions, able to actively guide the further development of an independent Ukrainian state all acquired knowledge and skills. Mykolayiv State Agrarian University has always sought and seeks to use art to improve the cultural level of students develop their creative abilities and social activity. The purpose of education of students Mykolaiv National Agrarian University - to form fully and harmoniously developed, morally, culturally, professionally and socially competent person, capable to effectively exercise their rights and responsibilities and successfully carry out professional activities. In the new socio-economic conditions of urgent development of such a set of competencies that will provide young people the ability: to be responsible; make joint decisions; regulate conflicts through non-violent; understand and accept different cultures, religions, languages and national traditions; have new technologies, understand the scope of their application and dissemination; to innovate; adapt to the modern world.

Keywords: education, music education, high school education, management, art, aesthetic education, quality music education.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Одним із основних факторів забезпечення демократичного поступу України на принципах євроінтеграційних цінностей є впровадження ефективної системи управління в усі суспільно-соціальні сфери, оскільки Україна як європейська держава ставить завдання не лише забезпечення успішних соціально-політичних та соціально-економічних реформ, але й досягнення нової якості життя, гармонізації суспільних відносин.

Освіта й виховання є основою соціально-економічного, інтелектуального, культурного та духовного розвитку як держави, так і суспільства загалом.

Концептуальні основи художньо-естетичного виховання закладено в державних документах щодо розвитку освіти України, основним завданням яких є: забезпечення розуміння молодим поколінням своєї національної приналежності; збереження та розвиток національної культури, залучення молоді до її джерел; поліпшення патріотичного виховання молодого покоління; боротьба з поширенням негативних явищ у молодіжному середовищі; прищеплення молоді ціннісних орієнтацій, притаманних високорозвиненому суспільству.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

У наукових роботах психологів та педагогів досліджуються проблеми формування національної культури (О. Батухтіна, Г. Богатирьова), національного виховання (І. Бех, В. Івашківський, Т. Смагіна, Г. Пономарьова, Т. Ципан, Г. Шевченко); виховання національної самосвідомості у старшокласників (Л. Алшевська, Д. Алфімов) і студентів (Р. Береза, Ю. Белова, Т. Горова).

Застосування засобів українського фольклору в навчанні та вихованні молоді розкрито в працях: видатних педагогів (А. Авдієвського, І. Беха, С. Горбенко, І. Зязюна, А. Іваницького, Д. Кабалецького, О. Олексюка, Г. Падалки, О. Рудницької, К. Ушинського); мистецтвознавців (Г. Костюка, Г. Побережної); фольклористів (Е. Алексєєва, О. Гулака-Артемівського, В. Верховинця, М. Дмитренка, В. Дубравіна, К. Квітки, А. Коціпінського, С. Русової, П. Сокальського).

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в узагальненні досвіду управління якістю музичної освіти в Миколаївському національному аграрному університеті.

Виклад основного матеріалу. Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості, що є найвищою цінністю суспільства, розвиток її талантів, фізичних і розумових здібностей; формування громадян із високим рівнем національної свідомості.

У Концепції національно-патріотичного виховання зазначено, що молоде покоління слід спрямовувати на задоволення потреб етнокультурного відродження та розвитку як українського народу, так і представників інших етносів, що проживають в Україні, надання їм широких можливостей для пізнання своєї історії, традицій, звичаїв, мови, культури, формування почуття національної гідності [1].

Процес художньо-естетичного виховання має базуватися на державних національно-виховних та культурно-освітніх заходах, витоки яких ґрунтуються на історичному минулому нашої країни.

Розглянемо ключову дефініцію нашого дослідження «виховання».

Виховання – явище багатогранне, складне, містить ознаки соціальних взаємодій, соціальних відносин, соціальної організації, що дає можливість розглядати виховання як соціально-культурний феномен. У кожному суспільстві на будь-якому етапі його розвитку співіснують різні способи і методи виховання, в яких яскраво простежуються національно-культурні варіації. Реалізація функцій виховання як відкритої соціальної системи забезпечується у взаємодії з іншими соціальними системами, головною з яких є суспільство як цілісна система та органічна єдність взаємодії індивідів, спільнот, соціальних інститутів й організацій.

Виховання в широкому соціальному розумінні виступає як цілеспрямоване управління процесом розвитку особистості, складова процесу соціалізації, що перебуває під певним педагогічним контролем і відбувається через освіту та організацію життєдіяльності вихованців.

Тлумачний словник української мови подає таке визначення поняттю виховання – «це сукупність знань, культурних навиків, поглядів, що становлять загальний рівень духовного розвитку людини і є наслідком систематичного впливу, навчання [2, с. 271].

На думку М. Підласого, «виховання – це система, яка саморозвивається, а її одиницею є розвивальна виховна ситуація. При цьому розвиваються не лише вихованці, виховна діяльність, вихователі, а й цілісний виховний процес. Виховний процес, у свою чергу, співвідноситься з формуванням особистості» [3].

Науковець О. Олексюк, досліджуючи спрямованість сучасного художньо-естетичного виховання в напрямі особистісно-орієнтованої парадигми, вказує на необхідності дотримання вимог щодо впровадження даної парадигми, а саме: «...застосування у процесі навчання творів, зміст яких сповнено гуманістичного смислу; поєднання нормативного забезпечення змісту навчання із наданням учневі можливості вільного вибору його напрямів; стимулювання в учнів оцінно-критичного ставлення до мистецтва, та вільне його виявлення; максимальна активізація розвитку творчих можливостей учнів; створення позитивного емоційного забарвлення процесу навчання; повага до учня, формування в нього людської гідності, почуття відповідальності за результати навчання; прагнення до всебічного осягнення і розповсюдження кращих здобутків музичного мистецтва» [4].

Таким чином, музичне мистецтво є одним із найважливіших інструментів визначення художньо-творчої і духовно-ціннісної спрямованості особистості.

Здатність мистецтва впливати на процес формування особистості було визнано з найдавніших часів, і протягом багатьох сторіч музика включалася до системи виховання людини [5].

Дослідник О. Отич розглядає мистецтво як універсальну, унікальну конфігурацію, систему, обсяг, середовище, знання, вміння, досвід, які здатні гармонізувати, коригувати, виліковувати, виховувати, навчати людину і суспільство в цілому, опосередковано на рівні художнього твору, витвору мистецтва (джерело інформації), людини (глядача, одержувача інформації) та відводять мистецтву найважливішу роль у формуванні в особистості цілісної картини світу, в якій інтегруються наукові уявлення й чуттєво-образні елементи світосприйняття [6, с.5].

Мета виховання студентської молоді Миколаївського національного аграрного університету – сформувати всебічно й гармонійно розвинену, морально, культурно, професійно й соціально компетентну особистість, здатну ефективно реалізовувати свої права й обов'язки й успішно здійснювати професійну діяльність. У нових соціально-економічних умовах

актуальним стає розвиток такої сукупності компетенцій, яка б забезпечувала молодій людині здатність: бути відповідальним; приймати спільні рішення; регулювати конфлікти ненасильницьким шляхом; розуміти та сприймати різні культури, релігії, мови та національні традиції; володіти новими технологіями, розуміти рамки їх застосування й розповсюдження; здійснювати інноваційну діяльність; адаптуватися в умовах сучасного світу.

На нашу думку, «художньо-естетичне виховання – це процес набуття мистецьких знань і вмінь; засіб особистісного розвитку на підставі виявлення творчих можливостей майбутніх фахівців, їхніх професійних здібностей, музичних, естетичних потреб та інтересів, що ґрунтуються на історичному досвіді свого народу, прийнятті полікультурного простору, ціннісному ставленні до етнонаціональної специфіки».

Художньо-естетичне виховання у взаємозв'язку з освітою розвиває моральні, креативні, духовні здібності майбутнього фахівця, необхідні в різних галузях його професійної діяльності та особистого життя.

Науковці О. Богданова, О. Гончаренко, І. Клименко, І. Пяковський, С. Садовенко, Т. Танько досліджували різні аспекти теорії та методики художньо-естетичного навчання й виховання, зробивши акцент на необхідності глибокого вивчення народного мистецтва, на важливості дослідження його природи й особливостей в історії нашого суспільства, виховання молоді.

Метою естетичного виховання є високий рівень естетичної культури особистості, її здатність до естетичного освоєння навколишньої дійсності [7, с. 202]. Кінцева мета естетичного виховання – формування готовності особистості до естетичної діяльності як важливого компонента естетичної культури.

Існують такі різновиди цієї діяльності:

- організація естетичного середовища, в якому перебуває людина;
- конкретна творча діяльність у галузі мистецтва;
- пропаганда мистецтва та естетичних ідеалів;
- естетична виразність у навчальній виробничій та побутовій діяльності;
- виявлення естетичної культури у взаєминах із людьми [7].

У художньо-естетичному вихованні молоді необхідно керуватися такими принципами:

- єдність краси і добра – шлях до прекрасного одночасно є шляхом до добра; навчання прекрасному є одночасно і навчання добру;
- єдність національного, загальнолюдського – формування національної свідомості, любові до рідної землі, володіння надбаннями світової культури;
- неперервність, спадкоємність потребує, щоб вплив на особистість у позитивному вимірі починався з її народження і продовжувався протягом усього життєвого шляху;
- демократизація і гуманізація – тісна співпраця науково-педагогічного працівника-куратора і студента, створення умов для творчості та самореалізації особистості;
- активність, творча самостійність студентів в освітньо-виховному процесі, у художній самодіяльній творчості.

Відповідно до алгоритму нашого дослідження розглянемо поняття «якість».

Згідно з «Великим тлумачним словником сучасної української мови», «якість – це об'єктивна, істотна, невід'ємна від буття внутрішня визначеність, цілісність предметів і явищ, завдяки якій вони є саме цими, а не іншими об'єктами» [8].

У Законі України «Про вищу освіту» якість вищої освіти визначається як рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти.

З метою забезпечення якості вищої освіти необхідно створити систему нормативної документації регулювання освітньої діяльності вищих навчальних закладів, яка матиме традиційні підходи, що склалися у вищих навчальних закладах і спиратиметься на стандарти забезпечення якості вищої освіти, розроблені Європейською Асоціацією з гарантування якості у вищій освіті.

Аналіз науково-педагогічної літератури дослідників, з-поміж яких: С. Андрусенко, В. Домніч, В. Алексеев, Т. Буряк Т., Л. Віткін, А. Сбруева, Х. Себкова та інші [9; 10; 11; 12; 13;

14; 15], дає підстави стверджувати, що нині немає єдиної точки зору науковців щодо визначення дефініції «забезпечення якості вищої освіти».

Однією з основних умов забезпечення якості вищої освіти є потреба в дослідженні й усуненні розбіжностей між початковою ситуацією та кінцевим результатом. Виникає необхідність аналізу вихідної ситуації для подальшого визначення характеру розбіжності. Отримана інформація сприяє зменшенню розбіжностей.

Отже, спираючись на вищезазначене, можна сказати, що забезпечення якості вищої освіти – це процес усунення розбіжностей між наявною ситуацією та кінцевим результатом. Зусилля, спрямовані на те, щоб система та її учасники, враховуючи особливості національного виховання, могли надавати послуги, що відповідають державним та європейським стандартам.

Система планування виховної роботи Миколаївського національного аграрного університету включає комплексний план виховної роботи університету, зокрема: план засідань ради з виховної роботи; план культурно-виховних заходів; план засідань рад із виховної роботи на факультетах; план роботи студентського профспілкового комітету; план роботи студентської колегії; план роботи практичного семінару для кураторів академічних груп (методи проведення виховної роботи як в аудиторний, так і позааудиторний час: кураторські години, круглі столи, конкурси, тренінги); організаційно-методичні матеріали з виховної роботи; план роботи бібліотеки; план роботи клубів за інтересами, гуртків, студій, спортивних секцій, телестудії, туристичного гуртка тощо.

З метою більш ефективного впливу мистецтва на виховання майбутніх працівників аграрного сектора держави участь студентів у різноманітних творчих колективах університету виходить за межі власне художньої самодіяльності.

Усі творчі колективи беруть участь у заходах, спрямованих на залучення якомога більшої кількості студентів до художньо-естетичної діяльності і пропаганди різноманітних видів мистецтва, з-поміж яких: презентація творчих колективів, літературно-музичні композиції, творчі зустрічі з працівниками культури і мистецтва (поетами, художниками), презентації студентів – авторів поетичних збірок, виїзні концерти, спектаклі в населених пунктах Миколаївщини, фестивалі творчості всеукраїнського, обласного, регіонального, міського рівнів, відкриті дискусії з проблем, що хвилюють студентів, виставки творчих робіт студентів із декоративно-ужиткового мистецтва, фестивалі «Барви осені», «Студентський зорепад», шефські виїзди з художніми програмами, лекції-концерти за участю мистецтвознавців міста, регіону тощо.

Переважна більшість науковців вважає, що забезпечення якості вищої освіти містить у собі всі аспекти освіти. Інші – охоплює результати екзаменів, оцінок і дані про студентів.

На нашу думку, «якість музичної освіти у вищому навчальному закладі – це єдність якості умов, якості освітнього процесу і якості результату з визначенням художньо-творчої і духовно-ціннісної спрямованості особистості, відповідності освітньої системи цілям, потребам і соціальним нормам (стандартам) музичної освіти, що спрямовані на підвищення рівня художньо-естетичного виховання.

Якість результатів музичної освіти та художньо-естетичного виховання у вищому навчальному закладі ми розглядаємо як сукупність характеристик процесу та його результатів, що необхідні для художньо-естетичного виховання

Висновки. Позитивний досвід виховної роботи в Миколаївському національному аграрному університеті дозволяє визначити переваги управління якістю музичної освіти в Миколаївському національному аграрному університеті.

Список використаних джерел:

1. Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді [Електронний ресурс] : дод. до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р.№641. – Режим доступу :<http://don.kievcity.gov.ua/files/2015/6/17/contserpciya.pdf>. – Назва з екрана.

2.Новий тлумачний словник української мови.У3 т. Т.1 / Укладачі В. Яременко, О. Сліпушко. – Київ : Аконіт, 2001. – 926 с.

3. Подласый М. П. Педагогика : учеб. для студ. пед. учеб. заведений / М. П. Подласый. – М. : Владос, 2002. – 487 с.
4. Олексюк О. Музична педагогіка : навч. посібник / О. Олексюк. – Київ : КНУКіМ, 2006. – 188 с.
5. Абдуллин Э. Б. Теория музыкального образования : учебник для студ. высших пед. учеб. заведений / Э. Б. Абдуллин, Е. В. Николаева. – М. : Академия, 2004. – 336 с.
6. Отич О. Мистецтво розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання : комплекс навч.-метод. забезп. психолого-пед. підгот. студ. проф.-пед. навч. закладів : у 3-х ч. / О. Отич ; АПН України, Ін-т пед. і психології проф. освіти АПН України. – Полтава : Интер Графіка, 2006. – Ч II : Лекції з педагогіки. – 150 с.
7. Эстетика: учеб. пособие / Под ред. проф. В.А. Лозового. —Сумы: Университетская книга, 1999. —302 с.
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. : Ірпінь : Перун, 2002. – 1440 с.
9. Сбруева А.А. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. / А. А. Сбруева. – 2-ге вид., стереотип. – Суми : Університетська книга, 2004. – 320 с.
10. Себкова Х. Аккредитация и обеспечение качества высшего образования в Европе / Х. Себкова // Высшее образование в Европе. – 2000. – Т. XXVII, № 3. – С. 14.
11. Акредитація: організація та проведення у вищих навчальних закладах України / за ред. С. І. Андрусенко, В. І. Домніч. – Київ : КУЕТТ, 2003. – 172 с.
12. Алексеев В. Стандарт ISO 9001 реализовать легко / В. Алексеев // Методы менеджмента качества. – 2005. – № 2. – С. 52-53.
13. Буряк Т. П. Якість освіти у вищій школі / Т. П. Буряк. – К. : Наукова думка, 2009. – 200 с.
14. Віткін Л. М. Місце України у світовій та європейській якості / Л. М. Віткін // Стандартизація, сертифікація, якість. – 2002. – № 3 (18). – С. 43-49.
15. Віткін Л. М. Особливості застосування стандартів ISO 9000 у ВНЗ. Українська асоціація з розвитку менеджменту та бізнес-освіти (УАРМБО) / Л. М. Віткін. – К. : Ун-т економіки та права “Крок”, 2004. – 58 с.

References

1. Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny 2015, *Kontseptsiya natsionalno-patriotichnoho vykhovannya ditey i molodi: dodatok do nakazu vid 16.06.2015 roku no. 641*, <<http://don.kievcity.gov.ua/files/2015/6/17/contsepciya.pdf>>.
2. Yaremenko, V & Slipushko, O 2001, *Novyy tлумachnyy slovnyk ukrayinskoyi movy*, Akonit, Kyiv.
3. Podlasyj, MP 2002, *Pedagogika*, Vlados, Moskva.
4. Oleksyuk, O 2006, *Muzychna pedahohika*, Kyivskyi natsionalnyy universytet kultury i mystetstv, Kyiv.
5. Abdullin, JeB & Nikolaeva, EV 2004, *Teorija muzykalnog oobrazovaniya*, Akademija, Moskva.
6. Otych, O 2006, *Mystetstvo rozvytku tvorchoyi indyvidualnosti maybutnoho pedahoha profesijnogo navchannya*, part II : Lektsiyi z pedahohiky, Akademiya pedahohichnykh nauk Ukrayiny, Instytut pedahohiky i psykhohohiyi profesijnoyi osvity Akademiya pedahohichnykh nauk Ukrayiny, Inter Hrafika, Poltava.
7. Lozovoj, (ed.) VA 1999, *Jestetika*, Universitetskaja kniga, Sumy.
8. Busel, VT 2002, *Velykyi tлумachnyy slovnyksuchasnoyiukrayinskoyimovy*, Perun, Kyiv, Irpin.
9. Sbruyeva, AA 2004, *Porivnyalna pedahohika*, 2nd edn, Universytetska knyha, Sumy.
10. Sebkova, H 2000, ‘Akkreditacija i obespechenie kachestva vysshego obrazovaniya v Evrope’, *Vysshee obrazovanie v Evrope*, vol. XXVII, no. 3, pp. 14.
11. Andrusenko, SI & Domnich, VI (eds.) 2003, *Akredytatsiya: orhanizatsiya ta provedennya u vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrayiny*, Kyivskyi universytet ekonomiky i tekhnolohiy transportu, Kyiv.
12. Alekseev, V 2005, ‘Standart ISO 9001 realizovat legko’, *Metody menedzhmenta kachestva*, no. 2, pp. 52-53.
13. Buryak, TP 2009, *Yakistosvity u vyshchiyshkoli*, Naukovadumka, Kyiv.
14. Vitkin, LM 2002, ‘Mistse Ukrayiny u svitoviy ta yevropeyskiy yakosti’, *Standartyzatsiya, sertyfikatsiya, yakist*, no. 3 (18), pp. 43-49.
15. Vitkin, LM 2004, *Osoblyvosti zastosisvannya standartiv ISO 9000 u VNZ. Ukrayinska asotsiatsiya z rozvytku menedzhmenta ta diznes-osvity*, Universytet ekonomiky ta prava Krok, Kyiv.

Стаття надійшла до редакції 15.03.2016р.